

JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITIES SCIENCES RESEARCH

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Open Access Refereed e-Journal & Refereed & Indexed

Article Type	Research Article	Accepted / Makale Kabul	06.09.2019
Received / Makale Geliş	02.07.2019	Published / Yayınlanma	09.09.2019

TÜRKİYE'DE BİLGİSAYAR DESTEKLİ ÖĞRETİMDE ÇEVRE TEMALİ TEZLERİN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF ENVIRONMENTAL THEMED THESES IN COMPUTER ASSISTED INSTRUCTION IN TURKEY

Derya SÖNMEZ

Öğretmen (Yüksek Lisans Mezunu), Milli Eğitim Bakanlığı, Kahramanmaraş / TÜRKİYE.
ORCID: 0000-0003-1265-9059

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.1336>

Reference: Sönmez, D. (2019). Türkiye'de Bilgisayar Destekli Öğretimde Çevre Temalı Tezlerin Bibliyometrik Analizi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 6(42): 2378-2383.

ÖZET

Bibliyometrik analiz, bir ülkede yapılan akademik çalışmaların yayın politikalarının belirlenmesinde etkili olan bir yöntemdir. Bu çalışmada Türkiye'de 2019 yılına kadar yapılan bilgisayar destekli öğretimde çevre temalı tez çalışmalarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda Nisan 2019'da Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi veri tabanında bulunan tezler, konu kısmında "Bilgisayar destekli öğretim" anahtar kelimesi olacak şekilde taranmıştır. Araştırma neticesinde 727 adet teze ulaşılmıştır. Bu tezlerden tez adında "Çevre" geçen 6 adet tez belirlenmiştir. Tezlerin incelenmesi sırasında tez çalışmalarının türü, yayımlandığı yıl, yayımlandığı üniversite ve enstitü, çalışma grubu, danışman unvanları, araştırma sonuçları inceleme kriteri olarak seçilmiştir. Analizler sonucuna göre Türkiye'de bilgisayar destekli öğretimde çevre teması üzerine yapılan tezlerin yüksek lisans düzeyinde olduğu, çalışmaların en fazla Gazi Üniversitesi tarafından yayımlandığı, araştırmaların en fazla Eğitim Bilimleri Enstitüsü tarafından yapıldığı, çalışmaların en fazla Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Eğitimi bölümünde okuyan fen bilimleri öğretmen adayları ile yapıldığı, araştırmaların danışman unvanlarının en fazla Prof. Dr. seviyesinde olduğu belirlenmiştir. İncelenen tez çalışmalarında bilgisayar destekli çevre öğretiminin öğrencilerin akademik başarılarına olumlu yönde etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak Türkiye'de bilgisayar destekli çevre öğretimi ile ilgili tez çalışmalarının sayısal olarak yetersiz olduğu söylenebilir. Bu alanda akademik çalışmalarının sayısının artırılabilmesi için üniversitelerin ilgili bölümlerindeki lisansüstü öğrencilerin yönlendirilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Bibliyometri, bilgisayar destekli öğretim, çevre.

ABSTRACT

Bibliometric analysis is an effective method for determining the publication policies of academic studies in a country. In this study, computer assisted instruction made in Turkey until 2019 aimed to investigate the environmental themed thesis. In this context, the theses found in the Thesis Center database of the Board of Higher Education in April 2019 were scanned as Computer Assisted Instruction. As a result of the research, 727 theses were reached. 6 theses which are called environmental have been determined. During the examination of the theses, the type of the thesis work, the year of publication, the university and institute, the working group, the consultant titles and the results of the research were chosen as the criteria for review. According to the analysis results of the arguments made on environmental themes in computer-aided education in Turkey is at the graduate level, work is published by a maximum of Gazi University, was done by the Institute for a maximum of Educational Sciences of the research, most Faculty of Education studying science at the department's Science teachers work It was determined that the consultant titles of the researches were at the level of Professor Doctor. In the thesis studies, it has been determined that computer assisted environmental teaching has a positive effect on students' academic success. As a result of computer-aided teaching environmental related thesis in Turkey said to be numerically insufficient. In order to increase the number of academic studies in this field, it may be suggested to direct the graduate students in the relevant departments of the universities.

Keywords: Bibliometric, computer assisted instruction, environmental.

1. GİRİŞ

Bilgisayar destekli öğretim, öğretme sürecinde uygun öğrenme durumları ile birlikte bilgisayarın kullanılmasıdır (Aydoğdu ve Kesercioğlu, 2005). Yiğit (2015)'e göre ise öğrencilerin davranış değiştirme sürecinde öğretmene yardımcı olarak kullanılabilir yaklaşımıdır.

Küresel çevre sorunlarının artış gösterdiği günümüzde çevrenin hızla tahrip edildiği ve bu konuda verilen çevre eğitiminin yetersiz olduğu düşünüldüğünde, bilgisayar destekli çevre eğitiminin öğrencilere yönelik çevre ile ilgili bilgilerin öğretiminde öğrencilerin öğrenme veriminin artırılmasında etkili olacağı açıktır. Bilgisayarda oluşturulacak çoklu ortam, öğrencilerin çevre sorunlarına karşı farkındalıklarını arttıracak ve bu sorunların geleceğe nasıl yansıtılacağını rahatlıkla görmelerini sağlayacaktır. Aynı zamanda öğrenmeyi zevkli hale getirerek, öğrencilerin ekolojik ilişkileri daha iyi anlamalarını ve çevreye yönelik insan müdahaleleri sonucunda çevrenin insanoğlundan kaynaklı olan davranışlarından nasıl etkileneceğini gözlemlenebilecek fırsatı bulacaktır. Çevre eğitiminde bilgisayar destekli öğretim, farklı öğretim teknikleri ile öğrencilerin dikkatlerini çeken bir öğretim yöntemidir. Bilgisayar destekli öğretimde animasyonlar, simülasyonlar çevre eğitimine katkı sağlar (Gökmen, 2008).

Türkiye’de eğitim alanında yapılan akademik çalışmaların sayısında ve çeşitliliğinde son yıllarda bir artışın olduğu gözlemlenmektedir. Bu artış yabancı araştırmacıların da dikkatini çekmiştir. Eğitim alanındaki bu yayın artışının detaylı analizlerinin yapılmasını gerektirmektedir (Çalık ve Sözbilir, 2015). Bu bağlamda Türkiye’de bilgisayar destekli öğretimde çevre temalı tez çalışmalarının analiz edilmesinin gelecekte bilgisayar destekli çevre eğitimi ile ilgili yapılacak akademik çalışmalara yol gösterebileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda bibliyometri yöntemleri ile elde edilen veriler sayesinde ilgili literatüre ilişkin nasıl bir politika benimseneceği belirlenebilmektedir (Yalçın, 2010).

Bu çalışmanın amacı bilgisayar destekli öğretimde çevre teması ile ilgili yapılan tezlerin incelenmesidir. Bu amaca yönelik olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

Çevre konusu üzerine bilgisayar destekli öğretim ile ilgili yapılan tezlerin;

1. Türüne göre dağılımı nasıldır?
2. Yıllara göre dağılımı nasıldır?
3. Üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
4. Enstitülere göre dağılımı nasıldır?
5. Çalışma grubuna göre dağılımı nasıldır?
6. Danışman unvanına göre dağılımı nasıldır?
7. Araştırma sonuçları nelerdir?

2. YÖNTEM

Akademik çalışmalarda seçilen alanyazına yönelik bir profil sunan bibliyometrik araştırmalar, yapılmış olan yayınların tanımlanması, sınıflanması ve çözümlenmesinde ilgili bilim dalına bilgiler veren bir yöntemdir (Sünnetçioğlu, Yalçınkaya, Olcay ve Mercan, 2017).

Bibliyometri, kitap, makale, tez gibi yapılmış olan yayınları incelemek için kullanılan nicel bir araştırma tekniğidir (Berger ve Baker, 2014). Bibliyometrik yöntemler belirlenen alanyazı hakkında bilgiler verirken alanyazı ile ilgili geleceğe yönelik çıkarımlarda bulunmak amacı içinde kullanılmaktadır (Daim, Rueda, Martin ve Gerdri, 2006).

Nisan 2019’da Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi veri tabanında bulunan tezler, konu kısmında “Bilgisayar destekli öğretim” anahtar kelimesi olacak şekilde taranmıştır. Araştırma neticesinde 727 adet teze ulaşılmıştır. Bu tezlerden tez adında “Çevre” geçen 6 adet tez belirlenmiştir.

3. BULGULAR

Türkiye’de bilgisayar destekli öğretimde çevre teması ile ilgili yapılan tez çalışmalarının yayın türüne göre bulgular Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Tez Çalışmalarının Yayın Türüne Göre Dağılımı

Yayın Türü	Tez Sayısı (f)
Yüksek Lisans	6
Doktora	0
Toplam	6

Tablo 1 incelendiğinde Türkiye’de bilgisayar destekli öğretimde çevre teması ile ilgili yapılan tez çalışmalarının 6’sının yüksek lisans düzeyinde olduğu belirlenmiştir.

Türkiye’de bilgisayar destekli öğretimde çevre teması ile ilgili yapılan tez çalışmalarının yayınlandığı yıllara göre bulgular Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Tez Çalışmalarının Yayınlandığı Yıllara Göre Dağılımı

Yayın Yılı	Tez Sayısı (f)
2003	1
2008	1
2009	1
2010	1
2011	1
2017	1
Toplam	6

Tablo 2 incelendiğinde Türkiye’de bilgisayar destekli öğretimde çevre teması ile ilgili yapılan tez çalışmalarının 2003, 2008, 2009, 2010, 2011 ve 2017 yıllarında yapıldığı bulunmuştur.

Türkiye’de bilgisayar destekli öğretimde çevre teması ile ilgili yapılan tez çalışmalarının yayınlandığı üniversitelere göre bulgular Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3. Tez Çalışmalarının Yayınlandığı Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	Tez Sayısı (f)
Atatürk Üniversitesi	1
Dokuz Eylül Üniversitesi	1
Gazi Üniversitesi	3
Muğla Üniversitesi	1
Toplam	6

Tablo 3 incelendiğinde Türkiye’de bilgisayar destekli öğretimde çevre teması ile ilgili yapılan tez çalışmalarının 3’ünün Gazi Üniversitesi, 1’er çalışmanın da Atatürk Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi ve Muğla Üniversitesi tarafından yayınlandığı tespit edilmiştir.

Türkiye’de bilgisayar destekli öğretimde çevre teması ile ilgili yapılan tez çalışmalarının yayınlandığı enstitülere göre bulgular Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Tez Çalışmalarının Yayınlandığı Enstitülere Göre Dağılımı

Enstitü	Tez Sayısı (f)
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	4
Fen Bilimleri Enstitüsü	1
Sosyal Bilimler Enstitüsü	1
Toplam	6

Tablo 4 incelendiğinde Türkiye’de bilgisayar destekli öğretimde çevre teması ile ilgili yapılan tez çalışmalarının 4’ünün Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 1’er çalışmanın Fen Bilimleri ve Sosyal Bilimler Enstitüleri tarafından yayınlandığı belirlenmiştir.

Türkiye’de bilgisayar destekli öğretimde çevre teması ile ilgili yapılan tez çalışmalarının çalışma grubuna göre bulgular Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5. Tez Çalışmalarının Çalışma Grubuna Göre Dağılımı

Çalışma Grubu	Tez Sayısı (f)	
İlköğretim	İlkokul 4.sınıf öğrencileri	1
	İlköğretim öğrencileri ve Fen Bilimleri Öğretmenleri	1
Ortaöğretim	Lise 9.sınıf öğrencileri	1
	Özel Anadolu Lisesi 9.sınıf Öğrencileri	1
Yükseköğretim	Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Eğitimi Öğretmen Adayları	2
Toplam	6	

Tablo 5 incelendiğinde Türkiye’de bilgisayar destekli öğretimde çevre teması ile ilgili yapılan tez çalışmalarının çalışma grubunun 2’sini Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Eğitimi Öğretmen Adayları, 1’er çalışmanın ilkökul 4. Sınıf öğrencileri, ilköğretim öğrencileri ve Fen Bilimleri Öğretmenleri, lise 9.sınıf öğrencileri ve Anadolu lisesi 9.sınıf öğrencileri oluşturduğu belirlenmiştir.

Türkiye’de bilgisayar destekli öğretimde çevre teması ile ilgili yapılan tez çalışmalarının danışman unvanına göre bulgular Tablo 6’da gösterilmiştir.

Tablo 6. Tez Çalışmalarının Danışman Unvanına Göre Dağılımı

Unvan	Tez Sayısı (f)
Prof. Dr.	4
Doç. Dr.	0
Yrd. Doç. Dr.	2
Toplam	6

Tablo 6 incelendiğinde Türkiye’de bilgisayar destekli öğretimde çevre teması ile ilgili yapılan tez çalışmalarının 4’ü Prof. Dr., 2’sinin Yrd. Doç. Dr. unvanına sahip öğretim üyeleri tarafından danışmanlık yapıldığı tespit edilmiştir.

Türkiye’de bilgisayar destekli öğretimde çevre teması ile ilgili yapılan tez çalışmalarının araştırma sonuçlarına göre bulgular aşağıda verilmiştir.

San (2003) tarafından yapılan çalışmada ilkökul 4.sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersi yakın çevremiz ünitesinin bilgisayar destekli öğretim ile işlenmesinin öğrenci başarısına olumlu yönde katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Gökmen (2008) tarafından yapılan çalışmada Fen Bilimleri öğretmen adaylarının çevre eğitiminde bilgisayar destekli öğretim yönteminin akademik başarılarını arttırdığını ancak bilgisayar destekli öğretim yöntem ile geleneksel yöntem arasında öğretmen adaylarının çevre tutumlarına etkisinin olmadığı belirlenmiştir.

Küllücek (2009) tarafından yapılan çalışmada ortaöğretim 9.sınıf öğrencilerinin biyoloji dersinde bilgisayar destekli öğretim yönteminin kullanılmasının öğrencilerin akademik başarılarına katkı sağladığı bulunmuştur.

Yurttaş (2010) tarafından yapılan çalışmada Fen Bilimleri öğretmen adaylarının çevre sorunları ile ilgili kavram yanlışlarında bilgisayar destekli öğretim yönteminin kullanılmasıyla birlikte azalma olduğu tespit edilmiştir.

Erol (2011) tarafından yapılan çalışmada ilköğretim düzeyinde çevre eğitimi için bilgisayar destekli öğretim materyali hazırlanmış, öğrencilerin ve Fen Bilimleri öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda hazırlanan materyaller öğretime uygun hale getirilmiştir.

Ecemiş (2017) tarafından yapılan çalışmada ortaöğretim 9.sınıf öğrencilerinin güncel çevre sorunları ünitesinde bilgisayar destekli öğretim yönteminin, öğrencilerin çevre ile ilgili kavram başarılarına etkisinin olduğu belirlenmiştir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Küresel çevre sorunlarının giderek arttığı günümüzde, gelecek nesiller için karar verecek olan bireyler ile çevre konusu üzerine yapılacak olan akademik çalışmaların önemli olduğu ortadadır (Sönmez, 2018). Türkiye’de bilgisayar destekli öğretimde çevre teması üzerine yapılmış olan çalışmaların ele alındığı bu çalışmada 2019 yılına kadar yapılmış 6 tez çalışması incelenmiştir. İncelenen bu 6 çalışmanın yayın

türünün yüksek lisans düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Bu duruma göre doktora düzeyinde çalışmanın olmaması dikkat çekicidir. Türkiye’de master eğitiminden sonra bir üst eğitime devam etmenin yetersiz olmasından dolayı doktora düzeyinde çalışmaların sınırlı sayıda olduğu söylenebilir.

Araştırma bulgularına göre Türkiye’de bilgisayar destekli öğretimde çevre teması üzerine 2003 yılından önce, 2003 ile 2008 ve 2011 ile 2017 yılları arasında da herhangi bir çalışmanın olmadığı belirlenmiştir. Yapılan tez çalışmalarının en fazla Gazi Üniversitesi tarafından yayınlandığı tespit edilmiştir. Tez çalışmaları 4 farklı üniversite tarafından yayınlanmıştır. Ülkemizde yükseköğretim kurumlarının sayısının artması göz önüne alındığında bu konu üzerine araştırma yapan üniversite sayısının yetersiz olduğu söylenebilir (Sönmez, 2017).

Türkiye’de bilgisayar destekli öğretimde çevre teması üzerine yapılan tez çalışmalarının en fazla Eğitim Bilimleri Enstitüleri tarafından hazırlandığı belirlenmiştir. Bu durum bilgisayar destekli öğretim yönteminin daha çok eğitim bilimleri tarafından kullanılmasının bir sonucu olduğu düşünülebilir.

Araştırma bulgularına göre Türkiye’de bilgisayar destekli öğretimde çevre teması üzerine yapılan tez çalışmalarında çalışma grubunu en fazla Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Eğitimi öğretmen adayları ile ortaöğretim 9. sınıf öğrencileri oluşturmuştur.

Türkiye’de bilgisayar destekli öğretimde çevre teması üzerine yapılan tez çalışmalarında tez danışmanlarının unvanlarının Prof. Dr. unvanında daha fazla olduğu belirlenmiştir. Bu durumun üniversitelerdeki akademik unvanların dağılımı ile bağlantılı olabileceği düşünülmektedir.

Türkiye’de bilgisayar destekli öğretimde çevre teması ile ilgili yapılan tez çalışmalarında bilgisayar destekli çevre öğretimin öğrencilerin akademik başarılarına etkisi (San, 2003; Gökmen, 2008; Küllücek, 2009; Yurttaş, 2010; Ecemiş, 2017), çevre eğitimi için bilgisayar destekli öğretim materyali hazırlama (Erol, 2011) ile ilgili akademik çalışmaların yapıldığı belirlenmiştir. Çalışmalarda bilgisayar destekli çevre öğretiminin öğrencilerin akademik başarılarına olumlu yönde etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

5. ÖNERİLER

Türkiye’de bilgisayar destekli çevre öğretimi ile ilgili yapılan tez çalışmalarının sayısının yetersiz olduğu söylenebilir. Bu alanda akademik çalışmalarının sayısının arttırılabilmesi için üniversitelerin ilgili bölümlerindeki lisansüstü öğrencilerin yönlendirilmesi önerilebilir.

Eğitim ve bilişim teknolojileri araçlarının çevre ve doğa eğitiminde kullanımının araştırılması, etkilerinin ölçülmesi ile ilgili akademik çalışmalar yapılarak bu alanda yapılan çalışmaların sayısının arttırılması, bu çalışmalara çevre ile ilgili kamu kurum ve sivil toplum kuruluşlarının destek vermeleri önerilebilir.

KAYNAKÇA

- AYDOĞDU, M. & KESERCİOĞLU, T. (2005). *İlköğretimde Fen ve Teknoloji Öğretimi*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- BERGER, J. M. & BAKER, C. M. (2014). Bibliometrics: an Overview, *RGUHS Journal of Pharmaceutical Sciences*, 14(4), 81-92.
- ÇALIK, M. & SÖZBİLİR, M. (2015). İçerik Analizi Editörlerinden, *Eğitim ve Bilim*, 40(178), i-ii.
- DAIM, T., RUEDA, G., MARTIN, H. & GERDSRI, P. (2006). Forecasting Emerging Technologies: Use of Bibliometrics and Patent Analysis, *Technol. Forecast. Soc.*, 73, 981-1012.
- ECEMİŞ, Ü. (2017). *Ortaöğretim öğrencilerinde Bilgisayar Destekli Öğretimin Güncel Çevre Sorunları Ünitesindeki Başarılarına Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- EROL, D. (2011). *Çevre Eğitimi: İlköğretim Düzeyinde Bilgisayar Destekli Öğretim Materyali Hazırlama*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- GÖKMEN, A. (2008). *Bilgisayar Destekli Çevre Eğitiminin Öğretmen Adaylarının Madde Döngüleri Konusundaki Başarılarına Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- KÜLLÜCEK, T. (2009). *Bilinçli Birey Yaşanabilir çevre Ünitesinde Bilgisayar Destekli Öğretimin Akademik Başarıya Etkisinin Araştırılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- SAN, M. B. (2003). *İlköğretim 4'üncü Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde (Yakın Çevremiz Ünitesi) Bilgisayar Destekli Öğretimin Başarısına Etkisi (Erzurum-İlica örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- SÖNMEZ, D. (2018). *Farklı Fakültelerde Öğrenim Gören Yükseköğretim Öğrencilerinin Çevre Etiği Farkındalık Düzeylerinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- SÖNMEZ, D. (2017). Eğitim ve Öğretim Alanındaki Çevre Etiği Tez Çalışmalarının İncelenmesi, *Gaziantep University Journal of Educational Sciences*, 1 (1), 55-66.
- SÜNNETÇİOĞLU, A., YALIÇINKAYA, P., OLCAY, M. & MERCAN, Ş.O. (2017). Turizm Alanında Yazılmış Olan Gastronomiye İlişkin Tezlerin Bibliyometrik Profili, *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 5(2), 345-354.
- YALÇIN, H. (2010). Millî Folklor Dergisinin Bibliyometrik Profili (2007-2009), *Millî Folklor*, 22(85), 205-211.
- YİĞİT, N. (2015). *Bilgisayar Destekli Fen ve Teknoloji Öğretimi (s.435-456)*, Salih Çepni (Ed.) *Kuramdan Uygulamaya Fen ve Teknoloji Öğretimi (12.baskı)*, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- YURTTAŞ, G. D. (2010). *Çevre Sorunları İle İlgili Bazı Kavram Yanılgılarının Yapılandırılmış Grid İle Belirlenmesi ve Giderilmesinde Yapılandırıcı Yaklaşım Dayalı Bilgisayar Destekli Öğretimin Etkisi (Muğla Üniversitesi Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Muğla.